

ERSO EESTI MUUSIKA PÄEVAD

25.04.2025
ESTONIA KONTSERDISAAL

 iute
ERSO
PEASPONSOR

Artur Lemba

Märt-Matis Lill

Tatjana Kozlova-Johannes

Rasmus Puur

Eino Tamberg

Lepo Sumera

Timo Steiner

Mari Vihmand

dirigent MICHAEL WENDEBERG

KULTUURIMINISTEERIUM

Tallinn

TARTU

LHV

iute

ERSO PEASPONSOR

ELAV INSPIREERIV RIKASTAV

Eesti muusikat viivad üheskoos maailma ERSO ja fintech lute

ERSOga on võimalik koos kasvada.
Meid seob otsing ja inspiratsioon.
Nii ERSO kui ka lute püüdleval alati
tipptaseme poole.

- TARMO SILD
lute juht ja kaasasutaja

E · R · · O

EESTI MUUSIKA PÄEVAD

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Kontsertmeister Dalia Dedinskaite
Dirigent MICHAEL WENDEBERG

kell 18 – eelkontsert

Eesti Heliloojate Liidu 100 aasta juubelile pühendatud trükise
„Elav. Helisev. Loov. Eesti Heliloojate Liit 100“ esitlus

Vestlevad **Ardo Ran Varres, Kristina Kõrver ja Äli-Ann Klooren**

Lepo Sumera

„Vaikiv odalisk“ (1997)

Esitab **Janika Lentsius**

kell 19 – sümfooniakontsert

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Kontsertmeister Dalia Dedinskaite

Dirigent MICHAEL WENDEBERG

Artur Lemba (1885—1963)

Sümfoonia nr 1 cis-moll (pühendatud Aleksandr Glazunovile, 1908)

Andante — Allegro vivace

Andante

Scherzo. Allegro vivace — Trio: meno mosso e tranquillo

Finale. Moderato assai — Allegro risoluto

Rasmus Puur (1991)

„Kust sa kord tulid, sinna kord lähed“ (*hommage* Tarmo Lepikule, 2025, esiettekanne)*

vaheaeg

* Tellimust on rahastanud Eesti Heliloomingu Arendusfond EHA, mida toetavad Eften Capital, Hansa Grupi Noore Muusiku Fond ja Advokaadibüroo Sorainen.

Mari Vihmand (1967)

„... pitsatiks kollane päike“ (Eino Tambergile mõeldes, 2025, esiettekanne)

Timo Steiner (1976)

„Räätsaga kohvil“ (2025, esiettekanne)

Märt–Matis Lill (1975)

„Epiloog“ (2025, esiettekanne)

Lepo Sumera (1950–2000) / Märt–Matis Lill

Katkend balletist „Sisalik“ (1987/2024)

Tatjana Kozlova–Johannes (1977)

„Valgus siseneb läbi prao“ (pühendatud Helena Tulvele, 2025, esiettekanne)

Eino Tamberg (1930–2010)

„Avafanfaarid“, op. 112 (1975/2001)

Kontserdil antakse üle LHV uue heliloomingu Au–tasu 2025.

Kontserdist teevad ülekande Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv), salvestisi saab ka järelkuulata ja –vaadata.

Artur Lemba (1885—1963)

Sümfoonia nr 1 cis-moll (pühendatud Aleksandr Glazunovile, 1908)

Pianist ja helilooja Artur Lemba kuulub eesti esimeste kutseliste muusikute põlvkonda, kes said hariduse Peterburi konservatooriumis. Tema õpingud kulgesid hiilgavalt, 1908. aastal lõpetas ta klaveri erialal kuldmedaliga ja kompositsiooni erialal hõbemedaliga, lisaks pälvis ta parima klaveri eriala lõpetajana Rubinsteini-nimelise preemia — „Schröderi“ firma kontsertklaveri. Lõpuaktusel soleeris Lemba suure menuga oma 1. klaverikontserdis (1. red 1905), mis on tänini üks tema enim esitatud helitöid. Samal aastal valmis tal 1. sümfoonia — esimene selles žanris teos eesti muusikaloos. Vastne vilistlane võeti samasse kõrgkooli klaveriõppejõuks (1908—1920, aastast 1915 professor), kus Lembast kujunes kiiresti hinnatud pedagoog. Ka pianistina läks Lembal hästi, tema iga-aastaste kontsertide arvustustes märgitakse täissaale ja vaimustatud vastuvõttu. 1910. aastal osales ta Anton Rubinsteini nimelisel pianistide võistlusel ning jõudis kaheksa finalisti hulka koos niisuguste tuntud pianistidega, nagu Artur Rubinstein ja Edwin Fischer. 1920. aastal naasis Lemba kodumaale. Aastail 1920—1963 töötas ta klaveriõppejõuna Tallinna konservatooriumis, olles esimese Eesti vabariigi aastail siin hinnatuim klaveripedagoog, mõjukaim ja tunnustatuim eesti pianist. Jätkus ka Lemba kontserditegevus, sh käis ta kontserte andmas väljaspool — Peterburis, Riias, Moskvast, Odessast, Budapestis, Helsingis, Stockholmis. Lemba säilitas hea pianistliku vormi kõrge eani, soleerides oma 75 aasta juubelikontserdil oma 5. klaverikontserdis.

Nii klaverimängija kui heliloojana jäi Lemba truuks neile traditsioonidele ja koolile, mida ta oli õppinud ja omandanud sajandialguse Peterburis. Ühe esimese professionaalse eesti komponistina on ta loonud mõnede žanride esikteosed eesti muusikas, nt klaverikontsert (1905/1910), sümfoonia (1908), aga ka ooper (1905). Pianistina oli Artur Lembale oluline loominguallikas klaver, millele ta on kirjutanud viis kontserti, hulga sooloteoseid (kolm sonaati, sonatiini ja mitmesuguseid palu) ning klaver leiab tihti rakendust ka tema kammermuusikas. Orkestrile on ta loonud viis sümfooniat ning rea üheosalisi teoseid. Heliloojana eelistas ta klassikalisi traditsioonilisi koosseise, tema teosed on selge vormi ja ülesehitusega ning muusikat kannab tonaalsusele ja meloodilisusele tuginev mõtlemine.

Lemba sümfoonia nr 1 on pühendatud Aleksandr Glazunovile (1865—1936), kes oli vene dirigent, pedagoog ja helilooja, 1905—1928 Peterburi konservatooriumi rektor. Ta on olnud Lemba õpetaja — andnud kontrapunkti — ning õpilase ja õpetaja vahel sügenesid soojad suhted. Kui 1907. aastal tähistati Peterburis Glazunovi 25-aastast muusikalist tegevust, esines piduliku kontserdi viimase numbrina Artur Lemba, kandes ette juubilaril „Kontsertvalsi“. Kui 1908. aastal suri pikki aastaid konservatooriumis kompositsiooni õpetanud helilooja Nikolai Rimski-Korsakov, korraldas Glazunov tema mälestuseks rea kontserte, mida ta ise dirigeeris. Klaverikontserdi solistina astus neil üles Artur Lemba — see oli noore muusiku esimene kontserdireis. Suhted ei katkenud ka pärast tsaaririigi lagunemist, nad olid kirjavahetuses ning Glazunov käis mitmel korral Eestis dirigeerimas. 1935. aastal valis Tallinna konservatoorium Aleksandr Glazunovi oma auprofessoriks.

Rasmus Puur (1991)

„Kust sa kord tulid, sinna kord lähed“ (homage Tarmo Lepikule, 2025, esiettekanne)

Rasmus Puur on lõpetanud Eesti muusika- ja teatriakadeemia kompositsiooni erialal (juhendajad Tõnu Kõrvits, René Eespere), õppides lisaks dirigeerimist (Tõnu Kaljuste) ning heliloomingut vahetusüliõpilasena Helsingis Sibeliuse akadeemias (Juhani Nuorvala).

Rasmus Puuri loomingut on esitanud pea kõik Eesti professionaalsed kollektiivid (sh ERSO, Tallinna Kammerorkester, Rahvusoper Estonia orkester, Vanemuise sümfooniaorkester, Pärnu Linnaorkester, Nargenfestivali orkester, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Eesti

Rahvusmeeskoor) ning paljud harrastuskollektiivid. Tema sulest pärineb kaks ooperit, sümfoonia, viulikontsert, oboekontsert, kolm kantaati, sümfoonia- ja keelpilliorkestriteoseid ning hulgaliselt väikevorme. Puur on ka hinnatud ja viljakas arranžeerija ning orkestreerija. Ta on olnud mitme muusikalavastuse muusikaline juht ja dirigent (ooper „Katuselt“ (NO99/ Põhuteater), muusikal „Shrek“ (NUKU) ning loonud teatrimuusikat Tallinna Linnateatri, Eesti Draamateatri, Ugala teatri, Rakvere teatri ja Kinoteatri/ Nargen Opera etendustele.

Rasmus Puur oli 2017. aasta XII noorte laulu- ja tantsupeo „Mina jään“ ideekavandi autor (koos Veiko Tubinaga) ja peadirigendi assistent ning juhatas 2019. aasta juubelilaulupeol segakoore. Peadirigendi assistent ja segakooride dirigent on ta ka saabuval 2025. aasta üldlaulupeol. 2015. aastast on Rasmus Puur vanalinna hariduskolleegiumi keelpilliorkestri dirigent. 2021. aasta oktoobrist on ta Eesti Vabariigi presidendi kultuurinõunik. Rasmus Puur on pälvinud mitmeid tunnustusi, sh Eesti Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitali aastapreemia (2017), Veljo Tormise stipendium (2020), Tõnu Kaljuste stipendium (2021), LHV heliloomingu Au-tasu (2021), Vabariigi Presidendi noore kultuuritegelase preemia (2021).

Rasmus Puur:

„Kuivõrd tänavused Eesti Muusika Päevad mõtlevad tagasi Eesti Heliloojate Liidu sajale aastale ning teosega paluti teha omamoodi

kummardus mõnele eesti heliloojale, siis pean tunnistama, et valik pöörduda Tarmo Lepiku poole tuli võrdlemisi ruttu. Lepiku looming on napp, kuid mõjus, eripalgeline, kuid ometi ühtne, sidudes meie rahvamuusika põhjakihid kaasaegsusega. Enim on mulle mõjunud tema koorimaailmad, aga ka kammermuusika. Pealkiri pärineb Jaan Kaplinski sulest, mida Lepik kasutas oma kantaadis „Mere väravas“.

Mari Vihmand (1967)

„... pitsatiks kollane päike“ (Eino Tambergile mõeldes, 2025, esiettekanne)

Mari Vihmand on üks esimesi eesti heliloojaid, kes 1990. aastatel keskendus kõlalise ja meloodilise mõtlemise sünteesile. Tema muusikas ühinevad romantiline kujutlusvõime ja ratsionaalne vormikujundus. Vihmand on loonud rea suurvorme, näiteks ooperi „Armastuse valem“ (Rahvusoper Estonia, 2008), kammerooperi „Lugu klaasist“ („NYJD“-festival, 1995), suurvormi solistidele, segakoorile ja sümfooniaorkestrile „Unterwegs“ (esitajad Müncheni motetikoor, Rheinland-Pfalzi Riigifilharmonia Orkester, dirigent George Pehlivanian, 2010), kolmikkontserdi kahele flöödile, fagotile ja keelpilliorkestrile (Pärnu muusikafestival, 2020/2022) ja mitu sümfoonilist oopust; samuti on tal hulk põnevaid kammerteoseid. Vihmandi teostes ühilduvad läbimõeldud meloodiline arendus ning kõla- ja tämbri- ja rütmijoonis on tundlik ja ebasümmeetriline, harmoonia on koloriidi teenistuses. Paljud Vihmandi teosed on inspireeritud luulest ja kirjandusest. Vihmand on lõpetanud 1990. aastal Tallinna konservatooriumi Eino Tambergi õpilasena ning 1997. aastal Eesti muusikaakadeemia magistrantuuri Lepo Sumera juhendamisel. 1995–1997 õppis ta Prantsusmaal Lyoni konservatooriumis Gilbert Amy ja Philippe Manoury juures. Alates 1997. aastast elab ja töötab ta Stuttgarti lähedal asuvas Saksa väikelinnas Bad Urachis.

Mari Vihmand:

„Ilma Eino Tambergita oleks ma täna kindlasti üks teistsugune inimene ja teeks ehk hoopis teisi asju. Tema oli see, kes julgustas ja inspireeris mind tegelema heliloominguga selles eas, kus oleme eriti ebakindlad ja haavatavad. Seega ei olnud mul vaja kaua mõelda, kellele see EHLi juubeliks tellitud austusavaldus pühendada. „Eelsoojenduseks“ lugesin üle Einoga tehtud pikad intervjuud ja kuulasin muusikat ta erinevatest loomeperioodidest, kuid kummalisel kombel hakkas mu peas keerutama hoopis üks väikese tüdrukuna

koolikooris lauldud laul: „Maailm, suur sinine ümbrik, pitsatiks kollane päike. Kes selle ümbriku avab ...“. Laulsime seda muu hulgas ka Estonia kontserdisaali laval Eino 50 aasta juubelikontserdil. See oli minu esimene kokkupuude temaga ja ma mäletan seda nii hästi, kuna pidime millegipärast väga kaua seal laval istuma ja pealt vaatama, kuidas talle kingitusi toodi ja õnnitluskönesid peeti. See väike lihtne lastekoorilaul, sealjuures veel kerge propagandamaiguga, pressis nüüd uuesti samale lavale, seekord värvikas orkestrirüüs ja muidugi laiendatud vormis.

Pealkirjaks saanud värsireal on sealjuures kahemõtteline tähendus: Eino oli üks päikselisemaid inimesi, kellega ma elu jooksul kokku olen puutunud.“

Timo Steiner (1976)

„Räätsaga kohvil“ (2025, esiettekanne)

Timo Steiner kõrvutab ja vastandab oma loomingus mänguliselt erinevaid stiile ja kompositsioonivõtteid ning tema teostes sisaldub alati teatud läbiv sõnum. Ta on õppinud kompositsiooni Tallinna muusikakeskkoolis René Eespere, Toomas Trassi ja Mati Kuulbergi juures, Eesti muusikaakadeemias Jaan Räätsa juhendamisel ja samas magistrantuuris Raimo Kangro õpilasena. Ta on täiendanud end Marek Stachowski meistrikursustel Rostockis ning Roman Ledenjovi juures Moskva konservatooriumis.

Peale arvukate kontsertteoste on Timo Steiner hinnatud filmi- ja telemuusika looja, muu hulgas on ta kirjutanud muusika rahvusvahelise tunnustuse saavutanud filmile ja sarjale „Klass“ ja ETV saatele „Pealtnägija“. Ta on pälvinud Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapremia „Nargenfestivalil“ etendunud ooperi „Kaks pead“ eest (2011), Eesti Muusikanõukogu heliloomingupremia (2019) ning Eesti filmi- ja teleauhindade galal parima filmihelilooja tiitli („Ülo Sooster. Mees, kes kuivatas rätikut tuule käes“, 2021). Koostöös loominguilise kooslusega Birdname ja helilooja Sander Möldriga on ta kirjutanud mitu balletti („Keres“, „Kuldne tempel“, „Kuningas–Päike“, „Kurat ja Jumal“, „Aju“).

Timo Steiner on oma teostega võitnud mitmeid heliloomingukonkursse, asutanud Poogenklaveri Ansambli ja olnud selle kunstiline juht. Koos Ülo Kriguliga oli Timo Steiner ka EMTA „Sügisfestivali“ algataja 1999. aastal, 2000. aastal liitus Steiner Eesti Muusika Päevade korraldustoimkonnaga ja on alates 2003. aastast üks festivali kunstilisi juhte. Timo Steineri tegevus ulatub oluliselt kaugemale pelgalt muusika kirjutamisest ning talle on olnud südamelähedane muusikaharidus kõige laiemas plaanis. 1996. aastal asus ta tööle Tallinna muusikakeskkooli kompositsiooni ja muusikateoreetiliste ainete õpetajana, 2005. aastast sai temast selle kooli direktor ja praegu jätkab ta MUBA direktorina. Ta on andnud pidevalt loenguid muusikaõpetajatele täiendkoolituse programmides, osalenud muusikahariduse töögruppides ja kõikvõimalikes muusikaelu edendavate institutsioonide juhtimises. Aastatel 2005–2015 oli Timo Steiner ETV muusikasaate „MI“ juht.

Timo Steiner

Timo Steiner:

„Kohvitassi taga mõnusasti juttu puhuda on üks meeldivamaid kommunikatsiooniviise. „Lähme kohvile!“ kõlab nagu mahe-maagiline kutsung kahe inimese maailmade leebeks kohtumiseks. Kohvipausil korraks nagu maailm uudishimulikult peatub ja jääb kuulutama — põnev, kuhu nad oma vestlusega välja tüürivad?

Algab see tavaliselt nii, et räägitakse teineteisest pisut mööda. Siis leitakse ühine mõttemüra ja lainepikkus. Tekib vaba-voolav kahekõne ja sekka mõned toredad pausid-katkestused ja pikemad soolod. Üks ütleb, teine kuulab. Kuuldu tekitab midagi, ütleb vastu (osa jääb välja ütlemata ja sisse helisema). Vastu öeldu on vastuseks nii endale kui vestluspartnerile (ja võibolla veel kellelegi...). Vastu öeldule võib kohe sõbralikult vastu vaielda, vaieldes vastu pigem ikka endale (ja võibolla veel mõnele...). Aga võib ka vastata (see on viisakam), tekitades vastusega kohe uusi küsimusi. Küsimusi enda kohta, vestluspartneri kohta (ja ilmselt ikkagi kellegi kohta veel...). Ja siis juba räägitakse läbisegi ja üksteisele sisse. Ei saagi enam päris hästi aru, kes kellega dialooge siin peavad. Sina minuga, mina minuga, sina endaga, mina veel kellegagi, sina maailmaga, mina... . Ja siis... on tassid tühjad ja minnakse edasi. Eluga. Vestluse kaja jääb tükiks ajaks kõrvu ja vaob siis leebelt kuhugi hingeladestuste salakihtidesse.

Ma ei ole ju tegelikult oma õpetaja, Jaan Räätsaga kohvil käinud. Muusikalise kohvipausi aluseks on Räätsa 7. sümfoonia lõpuosa.“

Märt-Matis Lill (1975)

„Epiloog“ (2025, esiettekanne)

Märt-Matis Lill on õppinud kompositsiooni Tallinna muusikakeskkoolis Lepo Sumera ning Eesti muusikaakadeemias Lepo Sumera ja Eino Tambergi klassis, seejärel Soomes Sibeliuse akadeemia magistrantuuris Veli-Matti Puumala juhendamisel. Lisaks on ta täiendanud end Louis Andriesseni, Michael Jarrelli, Luca Francesconi ja Magnus Lindbergi, IRCAMi ning Centre Acanthes'i kursustel. Ühtlasi on ta õppinud Helsingi ülikoolis sinoloogiat, japanoloogiat ja filosoofiat. Lille sageli üpris õrnad ja tihti aeglaselt kulgevad kompositsioonid avavad kuulaja ees rafineeritud kõlamaailma. Tema huvide ring on lai, ta on inspiratsiooni saanud Euroopa varasemast ajaloost ja muusikast, Euroopa-välistest, eriti Kaug-Ida kultuuridest, samas ka

Kaupo Kikkas

eesti rahvapärandist — nt 2019. aastal Mooste folgikojas esitusele tulnud „Suidsusannasümfoonia“ eest pälvis autor LHV uue heliloomingu Au-tasu. 2017. aastal tuli Vanemuises lavale kammerooper „Tulleminek“, mille eest pälvis Lill riikliku kultuuri aastapreemia ning lavastusmeeskonda autasustati eri teatrivormide meisterliku ühendamise eest Eesti teatriliidu auhinnaga. Aastal 2004 pälvis Märt-Matis Lill Heino Elleri preemia; ta on korduvalt saanud ka Eesti Muusika Päevade preemia: 2006., 2007., 2012., 2015. aastal. „Mu nuttev hääl on sügistuul“ valiti 2007. aastal rahvusvahelisel heliloojate rostrumil Pariisis kümne soovitatud teose hulka. 2018. aastal pälvis Lill Eesti Muusikanõukogu heliloomingupreemia ning 2019 Kultuurkapitali aastapreemia ereda loominguaasta eest. Rahvusvahelist edu on pälvinud tema muusikaga Priit Tenderi animafilmid „Mont Blanc“, „Rebasenaine“ ja „Köögi dimensioonid“ ning Donagh Colemani dokumentaalfilm „Tukdam: Between worlds“. Alates 2014. aastast on Lill Eesti Heliloojate Liidu esimees. Ta on kirjutanud ka arvustusi, artikleid ja esseesid eesti lehtedele ja ajakirjadele.

Märt-Matis Lill:

„Otsustasin kirjutada orkestriteose, mis oma iseloomult oleks lõpetav. Mõte läks lahti sellest, et tavaliselt kipuvad lühemad orkestriteosed olema avamängud, aga lõppmänge eriti ei viljelda. Tegin siis midagi sellelaadset, aga ühtlasi on minu „Epiloog“ ka sissejuhatus lõigule Lepo Sumera balletist „Sisalik“, millega olen intensiivselt viimasel paaril aastal tegelenud. Nii on siis minu teos

korraga nii lõpetus kui ka sissejuhatus ning ühtlasi kummardus minu armsale loominguõpetajale, kellega mul oli õnn olla seotud minu olulisematel kujunemisaastatel.“

Lepo Sumera (1950—2000) / Märt-Matis Lill

Katkend balletist „Sisalik“ (1987/2024)

Lepo Sumera on oma kuue sümfoonia ja teiste orkestriteostega eesti olulisemaid sümfoonikuid, üks silmapaistvamaid eesti heliloojaid. Sumera õppis heliloomingut Tallinna muusikakeskkoolis Veljo Tormise juhendamisel, Tallinna konservatooriumis esmalt Heino Elleri, seejärel Heino Jürisalu klassis ning täiendas end Moskvas Mihhail Ledenjovi juures. Ta oli ka ise kõrgelt hinnatud pedagoog, tema juures on õppinud nt Erkki-Sven Tüür, Mari Vihmand, Galina Grigorjeva, Märt-Matis Lill jt. 1988—1992 oli ta Eesti kultuuriminister, alates 1993. aastast kuni oma surmani heliloojate liidu esimees.

Sumera teoste nimistus on töid renessanssansambli- ja klaveripalast sümfooniani, filmimuusikast kantaadi, balleti ja multimeediaetenduseni. Ta oli huvitava mõtlemise ning ereda ja mitmekülgse kujundikeelega uuendustele aldis helilooja, sh esimesi Eestis, kes hakkas komponeerimisel kasutama arvutit. Elektroonilised vahendid tulid tema loomingusse 1980. aastatel ning aja jooksul muutusid need talle aina olulisemaks, mõjutades isegi akustiliste teoste kõlapilti. Eestis ühena esimestest hakkas

Lepo Sumera

ta kasutama ka *live*-elektroonikat, kuna teda võlus võimalus heliloojana teose ettekandes osaleda ning selle kulgu mõjutada. Samuti köitis teda multimeedia, esimene seesugune teos oli tantsudraama „Kaleva“ (1988), järgnesid kammeroooper „Olivia meistriklass“ (1997) ning üheks viimaseks teoseks osutunud „Südameasjad“ (1999).

Lepo Sumera oli väga mitmekülgne, teosest teosesse muutuva ning uusi väljendusvõimalusi otsiva helikeelega looja. Oma loomelaadilt oli ta pikkade mõttekaarte arendaja, ajades läbi väheste teemadega, et neid justkui läbi suurendusklaasi uurida, üha uusi tahke avades. Väga põnevalt oskas ta ära kasutada instrumentide võimalusi, nende värve, iseloomulikke karaktereid jne. Nende omaduste tõttu sobisid talle eriti hästi suurvormid, sh sümfoonia — ta jõudis oma enneaegu katkenud eluteel kirjutada kuus sümfooniat, mis on tänapäeval märkimisväärne saavutus. Nii Sumera enda kui ka laiemalt kogu eesti muusikaloo seisukohalt olid omal ajal murrangulisteks teosteks tema „Pala aastast 1981“ ja (pala temaatikale tuginev) sümfoonia nr 1, mis oma heakõnalisuse, diatoonika, kolmkõlade, gammadega mõjusid valmimise järel nagu ilmutus.

Balletti „Sisalik“ (1987—1993) asus Lepo Sumera kirjutama 1985. aastal Moskva Suure Teatri tellimusel. Idee ja libreto autor oli sealne koreograaf Andrei Petrov, libreto aluseks oli Aleksandr Volodini samanimeline näidend-mõistujutt (1982). 1990. aastal lahkus Petrov Suurest Teatrist ja moodustas Kremli Balletiteatri ning kinnitas selle kavva, 1993. aasta kevadhooajale ka Sumera balleti. Paraku läks Kremli teater selleks ajaks pankrotti ning kui sellest välja tuldi, oli „Sisalik“ plaanidest kadunud. Nõnda jäi lõplikult vormistamata ka balleti muusika. Küll aga oli heliloojal valminud viieosaline orkestrisüit, viis fragmenti balletist „Sisalik“ (1987), mis kahes jaos 1987 ja 1988 ERSO esituses ka ettekandele tuli. Käesoleva aasta 12. aprillil esietendus Rahvusooperis Estonia Marina Kesleri lavastuses ballett „Sisalik“, kus Sumerast alles jäänud balletimuusika on etendusele sobilikku vormi sättinud Märt-Matis Lill.

Tatjana Kozlova-Johannes (1977)

„Valgus siseneb läbi prao“ (pühendatud Helena Tulvele, 2025, esiettekanne)

Tatjana Kozlova-Johannes on eesti helilooja, kes kasvas üles piirilinnades Narvas ja Ivangorodis. 1995. aastal asus ta õppima Georg Otsa nim Tallinna muusikakooli muusikateooriat ja kompositsiooni (juhendaja Toivo Tulev).

1999 jätkas ta kompositsiooniõpinguid Eesti muusikaakadeemias algul Jaan Räätsa, seejärel Helena Tulve juures, kelle juhendamisel lõpetas hiljem ka magistrantuuri. Ta on end täiendanud mitmetel suvekursustel: Bartóki-nimeline festival ja seminar Ungaris Szombathelys (2002), noorte heliloojate rahvusvaheline meistriklass Lätis Dundagas (2002), rahvusvahelised uue muusika kursused Saksamaal Darmstadtis (2006 ja 2008). 2003–2004 täiendas ta end G. Tartini konservatooriumis Triestes (Itaalia, juh Fabio Nieder). Tatjana Kozlova-Johannes on saanud mitmeid auhindu: „Made of Hot Glass“ pälvis rahvusvahelisel heliloojate rostrumil Pariisis noorte kategoorias III koha (2004); rostrumil on põhikategoorias kümne parima teose hulka valitud „Disintegration Chain“ (2011, Viin) ning „Tule süütamine“ (2018, Budapest). Ta on saanud Darmstadtis uue muusika suvekursustel Kranichsteini muusikapreemia (2006), pälvinud Elleri preemia 2008. aastal ning Eesti Muusika Päevade preemia 2004., 2005., 2009. ja 2011. aastal, 2015. ja 2024. aastal sai ta Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia, 2022. aastal lisandus Lepo Sumera nim loomingupreemia. Tatjana osales RO Estonia ja Kanuti Gildi saali MIM-projekti „Eesti ajalugu. Ehmatusest sündinud rahvas“ (2018), 2022. aasta EMPile valmis muusikateatrilavastus „söövitab.tuhk“. Tatjana töötas 2008–2022 Otsa koolis, alates 2022. aasta sügisest õpetab ta MUBAs kompositsiooni ja nüüdismuusika ajalugu. Koostöös Helena Tulvega on ta korraldanud nn heliobjektide meistriklasse, mis on suunatud kuulamisvõime taastamisele ja arendamisele.

Tatjana Kozlova–Johannes:

„Täielikult suletud pind ei lase valgust sisse — selleks on vaja pragu, avauts, väikest murdumist. Inimesega on samamoodi: haavatavus, kannatus ja kogetud valu loovad võimaluse valgusel sisse pääseda.

Lugesin kunagi ühest laste kasvatamise raamatust: laps peab teadma, et sa suudad tema valu välja kannatada. Jäin mõtlema, et tegelikult vajame kõik enda kõrvale kedagi, kes suudab seda — ainult nii ei ole me oma kannatuses üksi. Minu jaoks on üheks selliseks inimeseks olnud Helena Tulve. Teos „Valgus siseneb läbi prao“ on tänuavaldus ja katse midagi tagasi anda — näha kannatust ja selle seest kerkivat valgust.

Teos põhineb osaliselt Helena Tulve saksofonikvarteti „Öö“ materjalil.”

Eino Tamberg (1930–2010)

„Avafanfaarid“, op. 112 (1975/2001)

Eino Tamberg lõpetas 1953. aastal kompositsioonierialal Tallinna konservatooriumi Eugen Kapi klassi õpilasena ning töötas ka ise samas aastakümneid kompositsiooniõppejõuna. Eino Tamberg oli suur kunsti-, kirjanduse- ja teatrihuviline, väga omapärase käekirjaga helilooja. Alates oma läbilöögist 1950. aastate keskel kuulus Tamberg alati eesti heliloojate juhtgruppi. Inimesena väga helge, kujundas ta eneses teadlikult, oludest hoolimata, positiivset maailmavaadet, leides, et „olla rõõmus on ühiskondlikult hinnaline tegu“. Eino Tambergi loomingu nimekirjas on üle saja oopuse eri žanrides, tähtis koht selles on sümfoonilistel teostel (neli sümfooniat, hulk kontserte) ja lavamuusikal (kolm ooperit ja balletti), sh on ta mitmeid žanre sisuliselt uuendanud (nt lavaline oratoorium, ballett-sümfoonia). Tema erksarütmiline „Concerto grosso“ (1956) osutus noore helilooja hiilgavaks läbilöögiks (sh rahvusvahelisel areenil, mis oli toonast aega arvestades haruldane), tähistades uue „ajaarvamise“ algust eesti muusikas. Päris palju on ta kirjutanud ka vokaalmuusikat, nt „Viis romanssi S. Petõfi sõnadele“ (1955), eri aegade armastusluulele tuginev oratoorium „Amores“ (1981) jne. Erakordselt kaunis helitöö on renessanss- ja barokkmuusikast inspireeritud ooper „Cyrano de Bergerac“ (1974).

Sümfooniaorkestri teose „Avafanfaarid“ esiettekanne toimus 5. aprillil 2002 (ERSO, dir Olari Elts). Toonases EMPi bukletis kirjutab Eino Tamberg: „„Avafanfaarid“ sündis Olari Eltsi õhutusel, kellele meeldis ühe minu varem

Eino Tamberg

loodud kantaadi algus. Neile umbes 15 taktile lisandus uus arendus.“ Siinjuures peab kindlasti ära märkima Tambergi armastuse trompeti vastu ja tema uhked teosed sellele pillile — kaks trompetikontserti (neist trompetikontsert nr 1 on tema enim esitatud helitöid), uljad fanfaarid ooperis „Cyrano de Bergerac“ ja veelgi teoseid, kus trompet sooloka silma paistab. Tamberg on Märt-Matis Lille küsimusele: „Mis sind trompeti juures võlub, särav kõla, tehniline virtuoossus?“ vastanud nõnda:

„See kõik. Tehniline virtuoossus ka, särav kõla ka. Aga ka väga suur soojus ja tooni ilu. [---] Igasuguste sordiinidega tekitatud kõlad. Ja see, et kui ma teda orkestriga kirjutan, siis olen veendunud, et ta kostab.“

Virge Joamets

Michael Wendeborg © Magdalena Hofner

MICHAEL WENDEBERG on dirigent ja pianist, kellele sobib ühtviisi hästi nii klassikaline repertuaar kui ka uus muusika. 2020–2022 oli ta Saksamaal Halle ooperimaja peadirigent, olles seal 2016. aastast töötanud esimese kapellmeistrina. Muuhulgas esietendused seal tema dirigeerimisel nt Britteni „Suveöö unenägu“, Wagneri „Tristan ja Isolde“ ja Paderewski „Manru“. Michael Wendeborg on dirigeerinud tuntud orkestreid ja ansambleid, sh Berliini Riigikapell, WDR–Sümfooniaorkester, Junge Deutsche Philharmonie, Sloveenia Ljubljana Filharmoniaorkester, Klangforum Wien, Ensemble Modern, Remix Ensemble (Porto), Ensemble InterContemporain, Birmingham Contemporary Music Group, ERSO ja Basel Sinfonietta. Ta on esinenud külalisena Luzerni ja Bregenzi festivalil, Müncheni ja Veneetsia biennaalil, Stuttgarti „ECLAT“–festivalil, Berliini „Ultraschall“– ja Schwazi „Klangspuren“–festivalil, samuti „Wien Modernil“. Ta on juhatanud Bonni Beethoveni festivalil SWR–Sümfooniaorkestrit, Ensemble Moderni ja Mahleri Kammerorkestrit ning Kölnis festivalil „Acht Brücken“ Berliini Raadio Sümfooniaorkestrit. Aastatel 2011–2018 oli ta Genfi Ensemble Contrechamps’ muusikajuht.

Tema ooperirepertuaar ulatub Händeli „Orlandost“ Mozarti, Beethoveni, Donizetti, Verdi, Bizet’, Puccini, Straussi ja Britteni teosteni ning sisaldab mitmeid maailmaesiettekandeid. Berliini Riigiooperis on ta juhatanud Mozarti „Võluflööti“ ja Aribert Reimanni ooperit „Gespensersonate“, Halles on tulnud tema juhatusel ettekandele Beethoveni „Fidelio“, Verdi „Aida“, Puccini „Tosca“, Mozarti „Don Giovanni“ ja „Teatridirektor“ ning Straussi „Ariadne Naxoselt“.

Michael Wendeberg on õppinud klaverit Markus Stange'i, Bernd Glemseri ja Benedetto Lupo juures ning dirigeerimist Toshiyuki Kamioka juhendamisel. Pärast kõrgkooli lõpetamist töötas Michael Wendeberg Mannheimi Rahvusteatri, Luzerni teatri ja Berliini Riigiooperis, kus ta assisteeris Daniel Barenboimi ja selliseid külalisdirigente nagu Pierre Boulez ja Sir Simon Rattle. Pianistina on Michael Wendeberg võitnud mitmeid rahvusvahelisi konkursse ning esinenud solistina tuntud festivalidel ja mainekate orkestritega. Aastatel 2000–2005 oli ta Ensemble InterContemporaini liige ning tegi tihedat koostööd György Kurtági ja Pierre Bouleziga. Ta on toonud ettekandele kõik Boulezi klaveriteosed ning 2021. aastal ilmus nimetatud helilooja kõigi sonaatidega CD-kogumik (bastille musique).

Michael Wendeberg juhatab Eestis juba mitmendat korda, muu hulgas on ta olnud korduvalt „AFEKT“–festivalil ERSO kontserdi dirigent (2016, 2022 ja 2023).

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 98. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi.

ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. 2023. aasta mais toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniasse, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2022. aastal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis ja Pariisis. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinum Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskeimad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poeemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärane koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 25. aprillil 2025

I VIIUL

Dalia Dedinskaite
Marge Uus
Fred Heinoja
Kätlin Ivask
Nina Kawaguchi
Kirti–Kai Loorand
Astrid Muhel
Piret Sandberg
Danae Taamal
Kaiu Talve
Andrus Tork
Tarmo Truuväärt
Triin Veissmann

II VIIUL

Kadi Vilu
Triin Krigul
Toomas Hendrik Ellervee
Kristel Kiik
Miina Laanesaar
Egert Leinsaar
Maiu Mägi
Kristjan Nölvak
Mari–Katrina Suss
Marlis Timpmann
Annelize Vlasenko
Grete Heinsaar

VIOOLA

Rain Vilu
Liina Sakkos
Helena Altmanis
Mall Help
Kaja Kiho
Mairit Mitt–Bronikowska
Martti Mägi
Juhan Palm–Peipman
Liisi Rusnak
Jülija Širokova

TŠELLO

Theodor Sink
Villu Vihermäe
Riina Erin
Levi–Danel Mägila
Lauri Toom
Margus Uus
Maris Vallsalu
Andres Alexander
Metspalu

KONTRABASS

Mati Lukk
Janel Altroff
Imre Eenma
Madis Jürgens
Indrek Pajus
Ants Önnis

HARF

Kaisa Helena Žigurs

FLÖÖT

Mari–Liis Vind
Linda Vood
Janika Lentsius

OBOE

Aleksander Hännikäinen
Heli Ernits
Tõnis Traksmann

KLARNET

Soo–Young Lee
José Carlos Domínguez
Almela
Taavi Orro
Meelis Vind

FAGOTT

Kristjan Kungla
Rene Sepalaan
Kaido Suss

METSASARV

Kalle Koppel
Nikita Matsuk
Jürnas Rähni
Mari–Eliise Lumijõe

TROMPET

Indrek Vau
Erki Möller
Ivar Tillemann

TROMBOON

Peeter Margus
Väino Põllu
Johannes Kiik

TUUBA

Madis Vilgats

TIMPANID

Adam Jeffrey

LÖÖKPILLID

Kaspar Eisel
Vambola Krigul
Lauri Metsvahi

KLAVER JA TŠELESTA

Kärt Ruubel

SA ERSO juhatus liige

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja müügijuht

Signe Vaiknemets

Raha kaasamise ja partnersuhete spetsialist

Morgan Merrell

Maine– ja kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Kammer– ja noorteprojektide produtsent

Taavi Orro

Lavameistrid

Jüri Korjus
Heiki Zvorovski

ERSO TÄNAB TOETAJAJD

ERSO
PEASPONSOR

KONTSERDISARJADE TOETAJAD:

LIVIKO
— anno 1898 —

NORDIC
CATERING

KOOSTÖÖPARTNERID:

PAKEND & PRINT
ERSO TRÜKIKESKUS

KUTSUME KUULAMA

ENIGMA VARIATSIOONID

K, 30. APRILL KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Louise Farrenc. Avamäng nr 1 e-moll, op. 23

Joseph Haydn. Tšellokontsert nr 1 C duur, Hob. VIIb/1

Edward Elgar. „Enigma-variatsioonid“, op. 36

PIETER WISPELWEY tšello, ERSO, dirigent JOSÉ LUIS GOMEZ

NEEME JÄRVI JA KEVADKLASSIKA

R, 9. MAI KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Richard Strauss. „Mondscheinmusik“

Richard Strauss. „Kuu laulu“, op. 68

Richard Strauss. „Freundliche Vision“, op. 48 nr 1

Richard Strauss. „Wiegenlied“, op. 41 nr 1

Richard Strauss „Morgen“, op. 27 nr 4

Joachim Raff. „Kavatiin“ tsüklist „Kuu pala“, op. 85

Joachim Raff. Sümfoonia nr 11 a-moll, op. 214 „Talv“

ELINA NECHAYEVA sopran, ERSO, dirigent NEEME JÄRVI

HOOAJA LÖPPKONTSERT

R, 16. MAI KELL 19 (EELKONTSERT) JA KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Thomas Adès. „Ameerika: ettekuulutus“, op. 19

Sergei Rahmaninov. Koorisümfoonia „Kellad“, op. 35

Arvo Pärt. „Cantus Benjamin Britteni mälestuseks“

Lepo Sumera. Sümfoonia nr 2

EMMA BELL sopran, ELENA BRAZHNYK sopran, MATI TURI tenor, EGILS

SILIŅŠ bariton, Segakoor LATVIJA, ERSO, dirigent OLARI ELTS

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

ERSO.TV